

«Du-te la cumpărături, ne vom ocupa de restul...»

Muncitori sezonieri absenți și o armată de voluntari săraci pentru salvarea producției agricole și horticoale, asigură distribuția logistică locală, umplu rafturile supermarketurilor și alimentează populația închisă în case.

Încă de la începutul problemei pandemiei, aprovizionarea cu alimente a luat o dimensiune politică și și a avut parte de o puternică mediatizare. Imaginile rafturilor goale ale supermarketurilor au lăsat curând loc unor cuvinte cheie precum asigurarea stocurilor și menținerea aprovizionării. Uriașii din comerț au dat asigurări că nu va lipsi nimic.

În Franța, ca și în alte țări, închiderea frontierelor și încetarea fluxurilor de migrație au relevat valoarea muncii lucrătorilor străini în lanțul de producție agricolă: de la tăiere și semănat până la ambalare și transport maritim. De câteva săptămâni încoace, guvernul a chemat șomerii, studenții, refugiații și alți lucrători precari să înlocuiască acești lucrători străini la recoltă prin intermediul platformei digitale „Brațe pentru farfuria ta”, care este gestionată de Federația Națională a Sindicatelor Agricultorilor (FNSEA).

Criza de sănătate Covid-19 a adus dificultăți modelului „agro-industrial”, care garantează consumatorilor o abundență de fructe și legume pe tot parcursul anului, la prețuri mici. Acest model se bazează pe o producție intensivă în sere și pe câmpuri deschise, distribuție bazată pe principiul „just in time” și, la baza acestui sector, pe lucrătorii precare și străini. Acestea asigură forța de muncă, creează stocuri de produse alimentare și asigură astfel performanțele economice ale sectorului agricol și alimentar. Închiderea frontierelor a scos în evidență dependența societății în ansamblul său, din toate țările europene, față de acești muncitori și muncitoare din Maroc, Spania, Polonia, România sau Ecuador.

Munca lucrătorilor străini în agricultură are diferite forme: de la munca nedeclarată a persoanelor fără documente, la contractele Oficiului Național de Imigrări din 1945 (Maroc, Polonia, Italia), apoi la contractele de muncă ale Oficiului pentru Migrație Internațională, până la contracte pentru furnizarea de lucrători agricoli de către agenții internaționale de angajare temporară cu sediul în Europa (ETT). Menită să asigure mâna de lucru temporară pentru exploatațile agricole franceze, prezența anuală a acestor lucrători străini constituie în realitate o bază invariabilă a agriculturii intensive, prădătoare și exportatoare. De fapt, acest statut de lucrător sezonier nu descrie o realitate legată de ciclurile anotimpurilor ci nevoia capitalistă de a reduce costurile în cadrul producției intensive în sere și în câmp deschis.

Ficțiunea ajutoarelor de recoltă de sezon

Această ficțiune a constrângerilor naturale și sezoniere, pe de altă parte, permite sectorului să justifice lucrătorii flexibili, revocabili, mai ieftini, care nu sunt informați cu privire la drepturile lor. Neplata orelor suplimentare, locuințe inumane și hărțuire morală, fizică și sexuală sunt frecvente în cazul acestor lucrători.

Criza actuală a scos la iveală acestor lucrători în spațiul public și distribuirea lor în spațiul privat al companiilor. Legea și discursul politic predominant îi fac un grup marginalizat și periferic, în timp ce, dimpotrivă, aceștia sunt în centrul producției și reproducerii societății noastre. Această excludere socială este agravată și de segregarea spațială, deoarece acestea sunt adesea cazați direct

în ferme sau campinguri, departe de public dar întotdeauna la dispoziția angajatorului. Acest lucru îngreunează organizarea rețelelor de solidaritate între și cu acești muncitori din umbră.

Absența lor a creat un decalaj în sectorul logistic și agroindustrial, ceea ce a determinat pentru prima dată angajatorii agricoli și autoritățile să se asigure că alte grupuri de populație sunt disponibile pentru a satisface cererea consumatorilor și că agricultura intensivă este păstrată în funcțiune: șomerii, studenții, solicitanții de azil, lucrători solidari, etc. au fost înrolați „voluntar”. De asemenea, într-o perioadă în care în multe țări europene sunt înființate avioane pentru transportul lucrătorilor în zonele agricole dificile, criza arată, de asemenea, cât de importantă este problema sănătății.

Măsuri de securitate pentru toată lumea

În ciuda riscurilor obișnuite de sănătate în industrie (expunere excesivă la pesticide, suprasolicitare, nerespectarea reglementărilor de siguranță, lipsa echipamentului de protecție), nu există prevenție, asigurare împotriva riscurilor de îmbolnăvire, accident, alte pericole etc. pentru lucrătorii străini „temporari” în țările de desfășurare.

În plus, riscul de a contracta Covid-19 este agravat de promiscuitatea spațiilor de lucru și de dimensiunile reduse ale zonelor de cazare, care nu garantează distanțe spațiale sigure. Starea de urgență legată de criza de sănătate și cea economică nu poate depăși respectarea condițiilor de viață și de primire, precum și condițiile decente de muncă ale acestor lucrători agricoli. Monitorizarea compoziției lucrărilor agricole în lunile următoare și a efectelor acesteia dincolo de pandemie va permite să punem mari semni de întrebare/ hinterfragen, la intersecția problemelor sociale, economice și geopolitice, condițiile pentru asigurarea circulației „libere” a mărfurilor pe piața internă pentru „liberă circulație” a muncitorilor.

Criza a evidențiat importanța structurală și munca excepțională, în circumstanțele actuale, a acestei forțe de muncă străine în agricultura europeană din interiorul și în afara Uniunii Europene. Acum se pune întrebarea: Cum putem să ne asigurăm că această paranteză deschide un spațiu de luptă care îi reunește pe cei direct afectați, rețelele de solidaritate și actorii din lumea agriculturii?

***CODETRAS (Collectif de Défense de Travailleur-euse-s étranger-ere-s dans l'agriculture/
Colectivul de apărarea muncitorilor și muncitoarelor din agricultură), 28 aprilie 2020***